

Az éjszaka hangjai

Csillagóra

Azoknak a bizonytalansági tényezőknek a száma, amelyek a jelenlegi világcivilizáció létét, s benne a mi sokszorosán kárvallott, mégis kivételezett nemzeti létünk – gondoljunk csak bele, az elmúlt ezer évben hány nyelv, hány nemzet bukott a semmibe, mi pedig csupán néhányszor megtizedelttünk – fennmaradását, s benne egyéni sorsunkat veszélyeztetik, matematikailag is kifejezhetetlen nagyságrendre rúg.

Ennek ellenére semmi jele sincs annak, hogy e fenyegetettség ténye akárcsak a sejtelem szintjén is eljutott volna a tudatunkig. Visszataszító pökhendiséggel élvezzük a pillanatot. Nincs bennünk szemernyi alázat. Lehet, ha volna, sem odázhatnánk el az előbb-utóbb mindenképpen bekövetkező véget, de mégis, mardosó lelkiismeret-furdalásom legalábbis ezt sugallja, alázattal könnyebb volna elfogadni a mindenség földi érdemeinkre fittyet hányó utolsó ítéletét.

Saját, egyéni létünk végességével születésünk pillanatától kezdve tisztában vagyunk, mégis próbálunk úgy viselkedni, mintha fogalmunk se volna róla. Azt is a kezdetektől tudjuk, hiszen minden mítosz erre tanít: maga az emberi lét, s a földgolyó csillaglété – a kettő elválaszthatatlanul egybetartozik – ugyancsak véges, hiú költői ábránd csupán, hogy a végzetszerű csillagkatasztrófa bekövetkezte elől „jó gépeken tovább szállunk a művelhető csillagokba”. Vörösmarty erkölcsi imperatívuszát, miszerint „a nagyvilágon e kívül – mármint a hazán kívül – nincsen számodra hely”, nagyvonalúan felülírta a kultúrtudatot semmibe vevő, kilúgozó, az önazonos egyéni létszemléletet megnyomorító világszellem, miszerint az „idegen szép”, az őshonos, bennszülöttségét az eredetmítoszok gyökeréig megélő bennszülött sovíniszta.

A Szózat intelme az emberiség sorsára kivetítve nem eruptív erkölcsi szuggesztívó, egyszerű ténymegállapítás csupán. Be vagyunk zárva e földgolyó vonzaskörébe. Bárhogy is vallatjuk, gyalázzuk, zsigereljük ki Gaia anyánkat, a sorsunk egy vele. Ha elpusztítjuk, vele halunk. Óvnunk kellene létünk ősforrását, hogy legalább addig adjon enyhét mindannyiunk számára, akárha szűköset is, amíg a világerők e földi lét végpillanatát a csillagóra állása szerint el nem ütik.

A születés előtti csönd

Éjfél tájt, egyedül a szobámban szeretem hallgatni a csöndet. Millió jelentés sugárzik belőle, millió titokká kódolt jelentés. Aztán az ellenkezője is. Szerencsére sem ez, sem az nem várja el, hogy a megfejtésével próbálkozzam. És én sem érzek késztetést e kilátástalan próbálkozásra. A csönd a semmi rokona. S mindketten a várakozás gyermekei. A céltalan várakozásé, amely maga a nyugalom. Szavak nélküli párbeszéd a mindenséggel.

Valamire várni evilági gyarlóság, egyrészt a családástól való félelem, másrészt a nyereségvágy fertőzi meg, tehát maga a modern idegbaj. A létet érteni nem, csak érzékelni lehet. Ha fogalmi dühvel próbáljuk fagatni, egyre jobban eltávolodunk tőle ahelyett, hogy megismernénk.

Igazával, teljességével egészében csak – feltételezem, mert azt nem merem kimondani, hogy emlékezem – az újszülött lelkében van jelen. Erre a jelenlétre mindnyájunknak emlékeznünk kéne, de nem emlékezünk. Alig vártuk, hogy elfelejthessük.

Pedig talán érdemes volna kíváncsiságunkat újra születésünk misztikus pillanata felé terelni. Vagy még előbbre. Megértenünk magzatkorunk emlékezetét. A születés előtti csöndet. Több tízmillió éves nemzedéklánokra fűzött önmagunkat. Ha másrét nem, hát halálra szánt létünk vigasztalásául.

Az elnémulás előtti pillanat

Mindent vissza kellene göngyölni. Kezdetben volt a szó, tudjuk, vele kezdődött a teremtés. A teremtett világ, amelyben élünk, mintha az elnémulás előtti pillanatban leledzene. Túl sok terméketlen szó fenyegeti. Mint oroszlánszaj ásít belőlük a megnevezés előtti káosz.

A költészet titokburka

Idegrágások fénytelen csöndjében születnek a szavak, azok is, amelyek jelenteni akarnak valamit, és azok is, amelyek nem. Később derül csak ki: a megfeleltetés napvilága föllepíti, vagy lerombolja misztériumukat.

Aztán van, amelyikkel egyszerűen csak nem tud mit kezdeni, mint például ezzel a Magyar Pimodánnal, az Alkohol Hotellel. Az alkoholizmus apoteózisa: elszakadás a léttől. Ennyi volna? Kevesebb, vagy több ennél? Nemzet-karakterológiai látélet, vagy csak Ady Endre privát devianciájának lélek-főbelövős orosz rulettje? Olyan kérdések ezek, amelyeket nem biztos, hogy érdemes bolygatni.

Minden költészetet titokburok vesz körül. Ha a tiszta ész hidegtűjével közelítünk hozzá, könnyen elpattanhat, akár csak valamely szappanbuborék, és annyi is marad belőle: igen, a lehangoló, nyirkos semmi.

Vitorla vagy

Vitorla vagy, lobogj föl,
ne törődj a Göncöl kocsisával,
bármilyen durván sújt le rád
a kocsmái ököl.

Más vagyok,
születésemtől ezt reméltem,
nem egy velük,
kiket a föld lehuíz,

megoszt a hiú érdem.
Most már tudom,
amit jobb lett volna
sose tudnom,

semmi se úgy van,
ahogy hittem
lázdó
gyermekéveimben.

Megtér
szó a szóhoz, por a porhoz,
elemészt a föld,
nemcsak hordoz.

Steril vadászat

Kifektettek, friss gereznát a hóra
a sterilizált műtőlepedőre,
s én nem gondolok semmit se azóta,
nemcsak a lelkem, a testem is póre.

Nem kérek kegyelmet

Szédült szakadék kong alattam,
ideges vágy vibrál a sejtjeimben:
ismerd meg, ami ismeretlen,
arról is tudj, mi tudhatatlan!

Vedlett hiúság kéje öl meg?
Uram, úgy látszik, veszni szántál,
esendőbbben egy szál virágnál
érintem meg a hideg földet.

Miért a semmiért?

Fájdalom zöldje szívárog,
mint sebzett sáska testéből a vér:
ha meg kell halni, meg kell halni,
de miért a semmiért?